

• FØROYA • SOCIAL-DEMOKRAT

FRÆLSI

JAVNAÐUR

BRÓÐURSKAPUR

Nr. 11. Lýsingaprísur fyri petittreglu: 40 oyru á 1. síðu, 30 oyru á 3. og 4. síðu

Leygardagin 18. mars 1944.

Bladið verður bílagt á posthúsinum, og kostar kr. 1,50 + porto um fjórðingsárid

18. árg.

Hvør er orsökini?

Hvussu ber tað til, at so fáir fiskimenn og arbeiðsmenn duga at skilja, hvat ið av sonnum er teirra politikkur?

Hvussu ber tað til, at javnaðarmenn eiga fækstu menn á tingi, tá ið slitmenn kring allan hin upplýsta heimín hava ássannað, at socialismen er tann einasti politikkur, ið av heilum og fullum huga leggur allar árar umborð fyri at veita slitmannafjeldini full menniskjarættindi?

Ja, hvi eru víðurskiftini so øvugt í hesum landi?

Soleiðis hugsar hin hugsandi og vakti Føroyingurin í dag. Og tað er av sonnum tørvur á at javnaðarmenn hvør í sær royna at verða fullgreiðir yvir orsøkina til, at arbeiðsmenn og fiskimenn í Føroyum ikki eins og í øðrum londum fylkjast um arbeiðarastevnuna, socialismuna.

Hin fyrsta orsökini tit hesa øvugt stöðu hjá slitmannafjeldini í Føroyum er, at tað er gjørt nógv ov lítið fyri at upplýsa og sannføra okkara fólk um, hvi socialismen er tann einasti politikkur, ið andans- so væl sum kroppsarbeidarin kann fylkjast um.

Hvør einasti javnaðarmaður má tí, hvar ið hann er staddur og hvar ið hann so arbeiðir, leggja alla sína orku, andiliga sum peningaliga, á at fáa kammirátar sínar at fata og fylkjast á teirri socialistisku stevnuni. Um allir javnaðarmenn kenna seg sum boðberarar,

sum agitatorar fyri eini nýggjari og betri skipan í samfelaginum, teirri einastu skipan, ið miðar ímóti, at samfelagið og ikki bert einstakramanna náðir skal tryggja øllum fullan livsrætt og livsrúmd, kenna seg sum ábyrgðarmenn, sum havandi andsvárið fyri ikki bert sær sjálvum, men øllum kammirátum og starvsfeløgum sínum, vilja vit brátt koma at upplýsa tað, at eisini í Føroyum verður socialismen at sígra sum hon sigraði í hinum Norðurlondunum.

Mótstøðumenninir liggja ikki á bóli.

Tað skulu allir javnaðarmenn vita, altíð hava í huga.

Tað eigur at halda teir árvaknar og eldheitar og stríðsfúsar.

Javnaðarmaður nýtist ikki at fáa burtur millum mótstøðumenn. Tað kann ongatíð henda, at hann verður við undirlutan í orðadrátti við mann, ið annaðhvørt í treiskni ella vegna óvit heldur ímóti.

Við tí kenslu, at hann berjist fyri tí rétta, fyri tí aðalborna, fyri tí rættvísu, tí djúpasta menniskjaliga eigur hann tað sigurfellessi, ið altíð gevur manni risakreftir og idni.

Javnaðarmenn, haldið ikki undan, berjst hvørja løtu sum fyri livinum.

Tá sigra vit.

Tá fer at lýsa fyri betri degi hjá fjeldini.

Javnaðarmaður.

Vit fiskimenn eru gloymdir nú.

Tá ið eg var 14 ára gamal, fór eg at fiska og var á hverjum ári til skips, inntil kríggið byrjaði, og skip fóru at sigla við feskum fiski, tá varð eg tveittur á land og havi havt marga svanga letuna síðan, meðan aðrir sigla á hverjum ári, og enná sigla slíkir menn, sum ikki vóru vanir at fiska ella lítið komu umborð í skip, meðan ligið varð við Suðurlandið ella Grønland. Tá høvdu bændur ikki tíð at sigla, tí tá skuldi ein verða leingi burturi; men nú eru túrurnir styttri, og nú fara teir. Bændur eru altíð visir at fáa pláss at sigla, teir kunnu altíð senda reiðaranum ein seyð ella báðar teir afturfyri, meðan fátækir fiskimenn

sum eg og minir líkar einki tilikt eiga at eigna nakran við.

Nú verður ikki minst til, at tað eru vit, fátæku fiskimenn, sum hava trælð og gjørt reiðaran ríkan. Nú hevur eingin brúk fyri mær og minum likum. Reiðarar briksla mær, at eg eri socialistur og tað man vera orsökini til, at mín kona og mín børn skulu sita svong, meðan fólkaflokksmenn og teirra konur og børn illa nokk fáa gingið fyri ístri. Teir hava ikki altíð verið so mætir, men nú ber saktans til. Teir høvdu eingi skip átt í dag, høvdu vit ikki havt vágað lívið at fiska við teimum tann tíð, tað var; men nú verða vit lítið virdir — tveittir burtur í armód og neyð.

Talan hevur verið um eitt hýringarkontór, og tað er tað einasta, ið kundi vart okkum fiskimenn, so vit kundu fingið tann rætt, sum vit Guði og æruni eiga; men hvi er einki hýringarkontór? Tað kemur av tí, at nógvir fiskimenn sviku tá lögtingsvalið var, soleiðis at vit bert fingið fimm javnaðarmenn valdar inn á lögting at verja okkara interessur; meðan reiðarar og stórbændur eiga 20 umboðsmenn á tingi, og teir drupu javnaðarmannauppskotið, ið sett varð fram í tingsetuni í vetur, sum gekk út uppá at stovna hýringar- og eisini arbeiðsávisingarkontór. Í øllum øðrum londum hava arbeiðarar og sjómenn slik kontór, men vit standa ikki saman sum menn, og tí fingið kapitalistar teirra vilja ígjøgnum við lögtingsvalið, og vit fiskimenn verða framvegis samanmettir við amboð, sum kapitalistarnir kunna nýta, tá ið teir finna tað fyri gott, og tveita burtur, tá ið tað fellur teimum inn at seta aðrar í okkara stað.

Her í bygdini livur ein gamal maður, sum fiskaði í 49 ár. Hann víldi fegin sleppa eitt summur aftrat avstað fyri at fylla tað hálvt hundrandi talið. Hann var raskur maður; men nú høvdu reiðarar sett sær í høvðið, at hann var vorðin ov gamal, og nú skuldi hann tveitast á land. Hann gekk frá einum reiðara til annan og bað um pláss; men allastáðni var svarið tað sama, at øll skip vóru fullmannað, og einki pláss var til hansara — nú var einki brúk fyri hesum gamla manni longur. Pensið fekk hann onga úttan hana, sum vit allir fiskimenn fáa, og hon eitur giktin, sum plágar okkum so vit ikki fáa náttarfríð fyri pinu nakra nátt.

Høvdu ikki javnaðarmenn havt troðka so dýliga á, so fingið vit onga ellisrentu heldur. Lítil er hon, og tað hava kapitalistaumboðsmenninir skuld fyri; tí teir minkaðu uppskotið javnaðarmanna niður í næstan einki.

At verða, soleiðis hageiddur sum eg og hesin fiskimaðurin, sum eg her havi greitt frá, og fleiri aðrir við okkum, er harmuligt, og tungt og syrgjuligt er at siggja konu og børn hálvsvong; tí at eg ikki sleppi at sigla, og lønandi arbeið er einki at fáa; men tað syrgiligasta av øllum er tað, at fiskimenn ikki allir sum ein kunna vakna og fáa eyguni upp

fyri, at vit megu reka allar stórmenn og teirra ærindasveinar út av Føroya lögtingi og seta okkara egnu menn inn í staðin.

Javnaðarmenn royna at verja okkara interessur, men teir eru ov fáir, og tað hava fiskimenn sjálvir skuldina fyri; tí nógvir lata seg lokka til at klandrast um mangt og hvat, sum júna einki hevur við okkum at gera, og sum stórmenn bara royna at fáa okkum at klandrast um, fyri at vit skulu gloyma at verja okkara interessur. Vit siggja t. d., hvussu ríkmannsblóðini royna at øsa okkum upp um eitt flagg. Tað er ikki langt síðan, at eitt blað kom í hvørt hús og skeldaði um, at eitt danskt flagg hekk eina ella aðrastaðni í Havnini, og hyggja vit í eina »Dimmalætting«, so er esing um tað, at danska flaggið ikki hongur á tinghúsinum.

Eg vil siga við allar fiskimenn, at vit megu minnst til okkara egnu interessur fyrst og fremst og lata aðrar klandrast um flagg og tilikt. Teir, sum ganga við flíppu hvønn einasta dag, og eru mettir og væl settir, liggja bleytt og sita heitt og ov mikið hava av øllum góðgæti, teir kunna hava til stutt-leika at standa og hyggja eftir flaggum og tilikum stási. Verðin hevur ikki givið okkum nakað annað at pynta okkum við, so kunna vit eisini umvera flagg, og vit neyðast eisini at umvera tey; tí eg og minir líkar hava ikki ráð at pynta okkara hús við flaggum ella flaggstengum. Eg kundi kanska funnið eitt rektatræ, sum kundi gjørt til eina flaggstong; men tá ið eg ikki havi ráð at keypa nakað flagg, so nyttar tað mær einki at seta nakra flaggstong upp, og tí fellur tað mær ikki inn at ganga og hugsa um, hvussu lit tey flaggini eru, sum veittra á stórbónda- og stórkeypmannaborgunum. Tá tíð, tá ið eg var og fiskaði, veittraði Dannebrog á skipunum, men nú er tað føroyska flaggið komið í staðin, men eg gangi hálvsvongur og eigi einki til konu og børn úttan tað, eg vinni við litla báti mínum, og har er einki flagg innanborða. Hverji flagg, ið stórbændur og kapitalistar nýta, kann gera mær líka feitt. Eg vil ganga fram undir tí flagginum, sum kann verja ta kúgaðu fjeldina. Latum okkum allar arbeiðarar á sjógv og landi fylkjast um javnaðarmanna merkið. Vit kunnu ikki